

Sanni Hyllinen

FIKTIIVISEN YHTEISKUNNAN MORAALI JA ETIIKKA:

**VIN JA KELSIER MORAALIKOMPASSEINA BRANDON SANDERSONIN
MISTBORN: THE FINAL EMPIRE -ROMAANISSA**

KANDIDAATINTUTKIELMA
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
HUMANISTIS-YHTEISKUNTATIETEELLINEN TIEDEKUNTA
MUSIIKIN, TAITEEN JA KULTTUURIN LAITOS
KIRJALLISUUS

2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta - Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos - Department Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä - Author Sanni Harrietta Hyllinen	
Työn nimi - Title Fiktiivisen yhteiskunnan moraalit ja etiikka: Vin ja Kelsier moraalikompassina Brandon Sandersonin <i>Mistborn: The Final Empire</i> -romaanissa	
Oppiaine - Subject Kirjallisuus	Työn laji - Level Kandidaatintutkielma
Aika - Month and year Helmikuu 2021	Sivumäärä - Number of pages 27
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tutkimukseni käsittelee fiktiivisen yhteiskunnan moraalit ja etiikkaa kahden yksilön ja heidän moraalikompassiansa näkökulmasta. Fiktiivisenä yhteiskuntana toimii Brandon Sandersonin <i>The Final Empire</i> -teoksen Viimeinen valtakunta ja yksilöinä toimivat teoksen kaksi päähenkilöä Vin ja Kelsier. Tutkimuksen on tarkoitus vastata kysymyksiin: miten moraalit ja etiikka ilmenevät ja ovat rakentuneet Viimeisessä valtakunnassa, sekä mitkä ovat mahdolliset yksilön vaikutukset teoksen maailmankuvassa. Tutkielman metodina toimii kontekstualisoiva lähiluku.</p> <p>Tutkielmani osoittaa fiktiivisen yhteiskunnan universaalit moraalit ja etiikan rakentuvan poikkeuksellisesti yksilön arvojen mukaan, sekä yksilön toiminnan moraalikompassina olevan tärkeää yhteiskunnallisen sarron loppumisen ja moraalit arvojen muuttumisen osalta. Aineistosta löydettävii moraalit ja eettisii näkökulmia on monia, mutta olen rajannut aiheeni käsittelyn fiktiivisen yhteiskunnan valtatason, sekä kahteen yksilöön.</p>	
Asiasanat - Keywords Brandon Sanderson, The Final Empire, Viimeinen valtakunta, moraalit, etiikka, yhteiskunta	
Säilytyspaikka - Depository	
Muita tietoja - Additional information	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	
SISÄLLYS.....	
1 JOHDANTO.....	4
2 TAUSTOITUS	7
2.1 <i>Mistborn: The Final Empire</i>	7
2.2 Teoria, metodit ja käsitteet	9
3 VIIMEINEN VALTAKUNTA - SEN YHTEISKUNTARAKENNE, MORAALI JA ETIIKKA.....	11
4 HENKILÖHAHMOISTA	16
4.1 Vin.....	16
4.1.1 Vin the Urchin.....	16
4.1.2 Vin/Valette the Noble	18
4.1.3 Vin the Mistborn.....	19
4.2 Kelsier	21
5 PÄÄTÄNTÖ.....	24
LÄHTEET	27

1 JOHDANTO

Moraali ja etiikka määrittävät jokapäiväistä elämäämme. Koko elämänpiiriämme voisi tarkastella eettisesti ja saada mielenkiintoisiakin tuloksia, mutta valitettavasti osa elämästämme jää aina moraalisen pohdinnan ulkopuolelle (Airaksinen 1987, 18). Fiktiivistä yhteiskuntaa ja hahmoja tarkastellessa voi kuitenkin päästä tarkastelemaan niitä osa-alueita, kuten hahmojen sisäisiä ajatuksia ja tuntemuksia, jotka normaalisti jäisivät tarkastelematta.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää paremmin fiktiivisen yhteiskunnan moraalia ja etiikkaa, erityisesti kahden ennalta valikoidun yksilön näkökulmasta. Fiktiivisenä yhteiskuntana tutkimuksessa toimii *The Final Empire* -romaanin miljöö Viimeinen valtakunta. Yksilön näkökulmina ja moraalikompassina toimivat romaanin päähenkilöt aatelissyntyinen Kelsier ja orpo, kaduilla kasvanut Vin. Hahmojen vastakkain asettelu syntyy muun muassa heidän iästään, sukupuolestaan ja taustastaan, mutta heitä yhdistää kapina yhteiskuntaa ja Viimeisen valtakunnan julmaa tyrannia, Lordihallitsijaa vastaan. Tutkimukseni on tarkoitus vastata kysymyksiin miten moraali ja etiikka ilmenevät Viimeisessä valtakunnassa ja miten ne ovat rakentuneet, sekä analysoida tarkemmin yksilön moraalikompassia ja sen tehtävää.

Tutkimukseni aineisto rakentuu Sandersonin *The Final Empire* -romaanista, sekä viitekehyksinä toimivista Timo Airaksisen *Moraalifilosofiasta* (1987) ja Simone de Beauvoirin *Moniselitteisyyden Etiikasta* (2011). Apunani olen käyttänyt myös muita moraaliin ja etiikkaan liittyviä teoksia. Tutkimukseni teoreettinen tausta perustuu täten lähes täysin moraalin ja etiikan filosofiaan.

Koska ”moraali kulttuuri-ilmionä on syvästi sidoksissa tapoihin, perinteeseen ja maan lakeihin” (Airaksinen 1987, 105), on *The Final Empireä* tarkasteltava sen yksilöiden lisäksi Viimeisen valtakunnan yhteiskunnallisessa valossa. Pysin siis Viimeistä valtakuntaa käsittelevässä luvussa avaamaan sen yhteiskuntarakennetta, arvohierarkiaa, kulttuuria, tapoja ja lakeja, jotta myös yksilön kokemukset voisi ymmärtää paremmin. Moraalia ja etiikkaa ei myöskään koskaan voi tarkastella pelkästään yksilön näkökulmasta, vaan siihen on aina liitettävissä universaalisuus eli sen yleisyys.

Yksi etiikan kulmakivistä on vapaus. Moraalia ei saa koskaan sekoittaa tekojen selityksiin. Moraalin tehtävänä ei ole selittää miksi jotain on tapahtunut, vaan sen analysoinnin perustana on vapauden mahdollisuus. (Alberoni & Veca 1990, 68.) Viimeisessä valtakunnassa vallitsee totalitäärinen diktatuuri, joten yksilön vapaus ei oikeastaan toteudu. Tällaista vapautta Vin ja Kelsier lähtevät toteuttamaan, aloittaessaan kapinan Lordihallitsijaa vastaan, ja tätä yksilön vapauden toteutumista tai toteutumattomuutta käsitellään tutkielman neljännessä luvussa.

Vaikka etiikka määritetään erityisesti uskonnollisissa systeemeissä objektiivisena ja muuttumattomana moraalitotuutena (Airaksinen 1987, 100), tutkimuksen edetessä on hyvä muistaa, ettei mitään moraalitotuutta oikeastaan ole olemassa, sillä molemmat etiikka ja moraali ovat käsitteinä varsin subjektiivisia ja niitä voi tarkastella monelta eri kannalta. Tämän takia pyrin lähinnä vertailemaan universaalia moraalia, eli Viimeisen valtakunnan eettisiä normeja, yksilön, eli Vinin ja Kelsierin, moraalin kanssa.

Luvussa kaksi taustoitan teoksen paremmin ja käyn läpi tarkemmat teoriat, metodit ja käsitteet. Luvussa kolme syvennyn analysoimaan fiktiivisen yhteiskunnan moraalit ja etiikkaa, sen ilmentymistä ja rakentumista. Luvussa neljä käsitellään yksilöitä, Viniä kolmesta eri näkökulmasta ja Kelsieriä yhdestä. Vin nimitetään kokee maailman kolmesta eri arvohierarkkisesta asemasta tarinan edetessä, kun taas Kelsierin asema pysyy koko teoksen ajan samana. Viides luku on päättölukuni, jossa pyrin pohtimaan tutkimukseni tuloksia.

2 TAUSTOITUS

Tässä luvussa taustoitan pintapuolisesti *The Final Empire*in juonen rakennetta, sekä tutkimuksessa käyttämiäni teoriamenetelmiä ja käyn läpi tärkeimmät käsitteet.

2.1 *Mistborn: The Final Empire*

Mistborn: The Final Empire on Brandon Sandersonin vuonna 2009 julkaistu *Mistborn* -trilogian ensimmäinen osa ja se kertoo yhteiskunnasta, jossa pahuus on voittanut.

For a thousand years ash fell. For a thousand years, the Skaa slaved in misery and lived in fear. For a thousand years, the Lord Ruler reigned with absolute power and ultimate terror, divinely invincible. Every attempted revolt has failed miserably. (Sanderson 2009, takakansi)

Viimeisen valtakunnan luokkaerot ovat suuret. Aateliset omistavat Lordihallitsijan rinnalla kaiken, ja skaa -väestö riutuu orjuudessa. Skaat olivat aikoinaan eri rotuja ja eri väestöistä, mutta tuhannen vuoden aikana Lordihallitsija pyrki nujertamaan heistä pois kaiken identiteetin tunnun, onnistuen luomaan yhden, homogeenisen orjatyörodun (Sanderson 2009, 776). Allomantisia kykyjä, eli kyky polttaa erilaisia metalleja parantaakseen fyysisiä ja psyykkisiä ominaisuuksiaan, oli alun perin vain harvoilla aatelisilla. Tämän takia aateliset eivät saaneet lisääntyä skaaiden kanssa. Jos aatelismies oli yhdynnässä skaa-naisen kanssa, oli nainen mestattava sen jälkeen.

Kaikki eivät kuitenkaan näin toimineet, ja väestössä alkoi liikkua puoliverisiä skaaaita, joilla osalla oli jopa aatelisilta periytyneitä allomantisia kykyjä. Allomantisia perustason mineraaleja on kahdeksan, ja allomantikko osaa käyttää joko yhtä, tehden hänestä usvalaisen (engl. *Misting*) tai kaikkia, tehden hänestä todella harvinaisen usvasyntyisen (engl. *Mistborn*). Allomantisilla voimilla ei sinänsä ole tekemistä tutkimuksen kanssa, mutta lukijan on hyvä tietää, että aatelissukujen ulkopuolisia usvalaisia ja usvasyntyisiä tai heidän liittolaisiaan odottaa kiinni jäädessään varma kuolema.

Kelsier kasvoi skaaäitinsä kanssa ja hänen isänsä oli aatelinen. Jokin aika ennen teoksen alkua, Kelsier joutui Lordihallitsijan vangitsemaksi ja tämän vankileirille orjaksi. Hän kuitenkin onnistui ensimmäisenä henkilönä ikinä pakenemaan vankileiriltä, tavoitteenaan vain ja ainoastaan syrjäyttää Lordihallitsija ja kostaa vaimonsa kuolema. Apunaan tähän hänellä ovat juuri heränneet allomanttiset kykynsä, jotka tekevät hänestä usvasyntyisen. Vin taas on katujen kasvatti, jonka äiti ja sisarukset ovat menehtyneet ja isästä ei ole tietoa. Hän on välttynyt skaa -väestön yleiseltä kohtalolta, eli orjaksi joutumiselta, mutta on koko elämänsä työskennellyt toinen toistaan vaarallisempien rikollisjengien kanssa. Vinin äiti oli skaa , mutta vasta Kelsierin tavattuaan ja tämän miehistöön liittyttyään, hän saa tietää olevansa usvasyntyinen ja, että hänen isänsä on aatelinen ja kaiken lisäksi vielä elossa. Yhdessä he lähtevät suunnittelemaan ja toteuttamaan kapinaa, pelastaakseen skaat orjuudelta ja lopettaakseen Lordihallitsijan tuhat vuotta jatkuneen tyrannian.

Sandersonin taustaa en käy sen enempää läpi, sillä olen pyrkinyt irrottamaan analyysini kirjailijälähtöisestä tutkimuksesta.

2.2 Teoria, metodit ja käsitteet

Tutkimuksessani käytän metodina kontekstualisoivaa lähilukua ja viitekehyyksenäni toimii Timo Airaksisen teos *Moraalifilosofia* vuodelta 1987, sekä Simone de Beauvoirin teos *Moniselitteisyyden etiikka* vuodelta 1947 (käännös vuodelta 2011). Airaksisen mukaan moraalin määritteen voi jakaa neljään pääpiirteeseen. Teoksessa *Moraalifilosofia* siitä kirjoitetaan näin:

Moraali on se inhimillisen toiminnan ja kielenkäytönmuoto, joka on
 (1) preskriptiivistä eli esimerkiksi kehottavaa tai käskevää [--]
 (2) universaalia eli yleistä,
 (3) autonomista eli itsenäistä ja
 (4) ylivertaista eli tärkeintä ihmiselle.
 (Airaksinen 1987, 62)

Näiden neljän pääpiirteen kautta tässäkin tutkimuksessani käsitetään moraalii. Kaikkien neljän pääpiirteen ei kuitenkaan tarvitse täyttyä, jotta asioita voi tulkita moraalii käsitteen kautta. Kuten myöhemmin pohitiessani totean, Viimeisen valtakunnan ja sen yksilöiden moraalii ei aina ole näin yksiselitteisesti määriteltävissä.

Moraalikompassina määritän henkilöihahmon jonka arvot, moraalii, etiikka ja maailmankuva vaikuttavat vahvasti tarinan ja juonen kulkuun, eli *The Final Empire* tapauksessa sen kaksi päähenkilöä Vin ja Kelsier. Cambridge Dictionary (2021) luonnehtii sanaa *moral compass* näin: "A natural feeling that makes people know what is right and what is wrong and how they should behave". Kaikilla ei luonnostaan kovin vahvaa moraalikompassia ole, mutta Vin ja Kelsierin tapauksessa tämä "natural feeling" ilmenee useaankin otteeseen.

Vaikka tutkin *The Final Empire* -teosta sen alkuperäiskielellä englanniksi, käytän fantasiasanastossa Mika Kivimäen suomennoksia vuodelta 2017. Näihin fantasiasanoihin kuuluu muun muassa allomantikko, jolla tarkoitetaan yleisesti henkilöä, jolla olla kyky polttaa erilaisia metalleja ja mineraaleja parantaakseen psyykkisiä ja fyysisiä ominaisuuksiaan.

Tarkempia määritteitä ovat usvalainen, joka polttaa yhtä mineraalia ja usvasyn-
tyinen, joka polttaa kaikkia kahdeksaa perus mineraalia.

Tutkimuksessa ilmenevää käsitettä subjektiviteetin paradoksi, voi määrittää
esimerkiksi Simone de Beauvoirin (1908 - 1989) tavoin, jolloin se tarkoittaa sub-
jektiviteetin toteutumista aina tietyissä tilanteissa, mutta yksilön olemassa olo
on sidoksissa historiallisiin, kulttuurisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin ja niiden reu-
naehtoihin. Edmund Husserlin (1859 - 1938) mukaan taas subjektiviteetin pa-
radoksin syntyvän siitä, että yksilö on lähtökohtaisesti ”maailman alkuperäinen
ja viimekätinen kokija ja toisaalta yksi henkilö muiden joukossa”. (Tieteenter-
mipankki 2021.) Sekoitan tutkimuksessani näitä kahta määritelmää puhuessani
subjektivisuuden paradoksista.

Intersubjektivisuus eli yliyksilöllisyys tarkoittaa Husserlin mukaan niitä ko-
kemuksia joiden olemassa olo ei riipu siitä onko muita paikalla vai ei: ”Koettu
maailma ilmenee näet aina sellaisena jonka muutkin voisivat kokea”. (Tieteen
termipankki 2021.) Intersubjektivisuus on siis tärkeä käsite verrattaessa yhteis-
kunnan moraalialia ja etiikkaa yksilön kokemuksiin. Koetun maailman luomat
mahdolliset kokemukset eivät yksilön kohdalla aina täyty Viimeisessä valta-
kunnassa, mutta tämän määritteen mukaan koettu maailma on silti kaikille sa-
ma ja kokemukset tavoiteltavissa. Tätä käsittelen syvemmin yksilöitä käsittele-
vässä luvussa.

Seuraavassa luvussa tutkitaan fiktiivisen yhteiskunnan moraalin ja etiikan il-
menemistä ja sen mahdollisia eroavaisuuksia käyttämiini moraalin ja etiikan
määritteisiin.

3 VIIMEINEN VALTAKUNTA - Sen yhteiskuntarakente, moraalit ja etiikka

Tässä luvussa syvennyn tarkemmin *The Final Empire* -teoksen Viimeisen valtakunnan yhteiskuntarakenteeseen ja sen luomiin moraalisiin ja eettisiin normeihin. Puhuessani *The Final Empirestä* puhun teoksesta kokonaisuudessaan ja puhuessani Viimeisestä valtakunnasta, puhun teoksen sisällä olevasta fiktiivisestä yhteiskunnasta.

Itse teoksessa Viimeistä valtakuntaa hallitsee kuolematon Lordihallitsija, joka tahtoo tulla, ja tuleekin nähdäksi tyrannina ja jumalana. Tyranniansa aikana Lordihallitsija on hankkiutunut eroon muista kulttuureista ja uskonnoista luoden aateliston rinnalle kollektiivisen orjarodun skaan. Aatelisto ja skaa eivät saa lisääntyä keskenään, ja jos aatelmies sattuu tekemään skaa-naisen raskaaksi, tulee nainen tappaa. Osasy tälle on allomantiset voimat ja usvasyntyiset, jotka Lordihallitsija tahtoo pitää vain aatelistossa. Tämän lisäksi Lordihallitsija tahtoo pitää aatelissuvut puhdasverisinä.

Timo Airaksinen sanoo teoksessaan *Moraalifilosofia* (1987, 12) "Turhaa on [--], että ajattelee holhoavan yhteiskuntapolitiikan ja virkavaltaisen päätöksenteon korvaavan yksilön eettisen vastuun". Tämä pätee Viimeiseen valtakuntaan kahdessakin tapauksessa. Ensinnäkin, Lordihallitsijan diktatuurisen hallinnon perusteella voimme poikkeuksellisesti olettaa yksilön määrittävän yhteiskunnalliset normit, eli Lordihallitsijan moraalinen ja eettinen vastuu on suuri.

Tosin, Airaksisen (1987, 67) mukaan moraalien universaalisuus eli yleisyyden vaatimukset eivät täyty, jos ne ovat sidoksissa yksilöön tai yksilön rooliin. Toiseksi, vaikka yhteiskunnalliset normit on luotu syrjimään ja orjuuttamaan skaarotua, voi yksilö aina nousta yhteiskunnallista moraalista ja etiikkaa vastaan, jos se ei kohtaa hänen omansa kanssa. Viimeisessä valtakunnassa tämä yhteiskuntaa vastaan nousu on kuitenkin tehty erityisen vaikeaksi, sillä Lordihallitsija on tukahduttanut kaikki kapinat ennen kuin ne ovat ehtineet edes kunnolla alkaa.

Viimeisen valtakunnan ministeriö opettaa aatelistolle skaaiden olevan muun muassa tyhmiä, hitaita ja kehityskelvottomia, minkä aatelisto uskoo lähes poikkeuksetta, sillä moni ei ole koskaan ollut skaaiden kanssa missään tekemisissä. Voi olettaa, että tätä kanssakäymistä on myös rajoitettu, jotta mielipiteet eivät muuttuisi. Vinin ystävä Elend, joka aatelistaustastaan huolimatta nousee yhdeksi skaa-kapinan johtohahmoista, kysyy Viniltä muutamaan otteeseen skaaista, mutta puhuu heistä alentavasti ja irtautuen, aivan kuin skaat olisivat täysin eri lajia. Tosin, niin he aateliston maailmankuvassa ovatkin. Tämä näkyy seuraavasti aineistoesimerkistä:

” ‘And intelligence?’ Elend asked eagerly. ‘Did they seem... Slow?’ [--] They know, then? About the disparities between us and them?’ [--] They seem like fascinating people.’ ” (Sanderson 2007, 388-389)

Elend on kuitenkin sanoistaan huolimatta valtaosaa aatelistoa avoimempi skaa-ita kohtaan, vaikka hänelläkin on yhteiskunnalle tyypillinen ”me - he” -mentaliteetti. Hän kuitenkin pyrkii ymmärtämään heitä ja heidän asemaansa. Elend ei kuitenkaan ole yhteiskunnallisten normien ulkopuolella ja pitää itseään aatelisena, tiedostaen tai tiedostamatta, skaaiden yläpuolella. ”Yksilö, luokka, kansa, rotu ja laji ovat kukin taipuvaisia kuvittelemaan oman osuutensa maailmassa suuremmaksi kuin se neutraalisti tarkasteltuna on” (Enwall, Knuuttila, Manninen 1989, 118). Jos yksilö kerran kuvittelee oman asemansa maailmassa suuremmaksi, myös vallankäytön normeihin kuuluu tietty puolueellisuus.

Vahva, tai tässä tapauksessa yhteiskuntahierarkian yläpäässä oleva henkilö, saa ja voi satuttaa muita, muttei salli itsensä joutuvan saman käytöksen kohteeksi. (Airaksinen 1987, 68.) Tämä on se mentaliteetti, jonka Viimeisen valtakunnan aateliset yhteiskunnallisesti jakavat, johtuen sitten kasvatuksesta, historiasta, tiedon puutteesta tai välinpitämättömyydestä. Aateliset ovat syntyjään erityis-asemassa, eivätkä ehkä osaa edes kuvitella joutuvansa sorretuiksi tai täysin ymmärrä mitä se tarkoittaa.

Aateliston ja skaaiden kaksinjako on helposti rinnastettavissa esimerkiksi Yhdysvaltojen rotuerotteluun. Tummaihoisia pidettiin pitkään valkoihoisia tyhmempinä ja alikehittyneempinä, sekä "jälkeenjääneinä". Tällaista kaksinjakoa on myös havaittavissa suomalaisten suhtautumiseen romaneihin ja saamelaisiin, yhä tänäkin päivänä. Ensi lukemalta voisi olettaa että Viimeisen valtakunnan moraaliset ja eettiset yhteiskunnalliset normit ovat todella vääristyneitä verrattuna omiimme, mutta tämän ajatuksen voi kyseenalaistaa aikaisemmin mainituilla rinnastuksilla. Rotuerottelusta on onneksi luovuttu ympäri maailman, mutta on silti ihmisiä, jotka uskovat värillisten ihmisen olevan jotenkin "vähempiä". Tai suosivat samanlaista rotuhygieniää, jota Lordihallitsijakin suosii. Joissain yhteiskunnissa poliitikot tai kuninkaalliset, jotka ovat rinnastettavissa Viimeisen valtakunnan aatelistoon, elävät niin omissa maailmoissaan, että tuntuu, että heihin eivät aina päde samat säännöt kuin valtaväestöön.

Kuten aikaisemmin totesin, Viimeisen valtakunnan yhteiskunnallinen moraalii ja etiikka poikkeavat sillä tavalla normista, että siitä voi tulkita olevan vastuussa vain yksi "ihminen", Lordihallitsija. Lordihallitsija ei pelkää sorra skaaiteja, vaan pitää myös aateliset tiukassa hihnassa Inkvisiittorien avulla, joiden voisi tulkita olevan Lordihallitsijan moraalinvartijoita. Hän antaa esimerkiksi aatelisukujen sotia keskenään tasaisin väliajoin estäen yksittäisiä sukuja nousemasta liian mahtaviksi. Sota estää sukujen laajenemisen ja varallisuuden kasvun niin, ettei Lordihallitsijan tarvitse tehdä mitään. Näin sukuista ei ole varsinaista uhkaa hänen vallalleen.

Hän on myös tarkkaan määritelty, kuinka monta allomantikkoja tai usvasyntyistä kullakin suvulla saa olla. Usvasyntyiset nimittäin loisivat huomattavan uhkan Lordihallitsijan tyrannialle. Aatelisperheiden lisääntymistä on myös säännöstelty, ettei esimerkiksi usvasyntyisiä syntyisi liikaa, vaikka todettakoon, että he ovat erittäin harvinaisia aatelissuvuissakin, lisääntymisen säännöstelystä riippumatta. Skaat taas saavat lisääntyä keskenään niin paljon kuin haluavat, sillä heidän keskuudessaan ei tiedettävästi ole syntynyt allomantikkoja tai usvasyntyisiä.

Sen lisäksi skaaiden lisääntyminen tuo lisää työvoimaa, jota valtakunnassa tarvitaan. Heidän kuolevaisuutensa on prosentuaalisesti paljon korkeampi kuin aateliston, kun ottaa huomioon, kuinka huonosti heitä kohdellaan. Skaan kuolemaa ei oikeastaan edes nähdä kuolemana, sillä aatelistolle he ovat samalla tavalla omaisuutta kuin vaikka hevoset, ja hevostenkin asema on parempi.

Lordihallitsijan tyranniasta ja sorrosta huolimatta, on hänellä liuta hänelle uskollisia ihmisiä ympärillään. Aatelistoa tietysti palvelee olla Lordihallitsijan puolella, niin rahallisesti kuin senkin takia, että heidän henkensä on ainakin näennäisesti turvassa. Aateliston lisäksi Lordihallitsijaa palvelevat inkvisiittorit, eli Lordihallitsijan moraalin- ja lainvartijat, sekä tietysti hänen oma armeijansa. Motiiveja Lordihallitsijan egoismin, väkivallan ja sorron hyväksymiselle on monia, mutta de Beauvoir kiteyttää asian hyvin:

Jos yksilö on pelkkä nolla, myös nollien summa eli yhteisö on nolla, eikä millään hankkeella, häviöllä tai voitolla ole mitään merkitystä. Jotta joukkojen uskollisuus voitaisiin taata, johtaja ja autoritaarinen puolue hyödyntävät tiettyä totuutta, sen totuuden kääntöpuolta, joka oikeuttaa julman sorron. Tämän totuuden mukaan ihmisen arvo ilmenee vain hänen ylittäessään itsensä. (De Beauvoir 2011, 120)

Viimeisessä valtakunnassa ihmisten minuus on kitketty pois ja ainoa millä on merkitystä ja mikä tuo yksilölle arvoa, on palvella Viimeistä valtakuntaa ja Lordihallitsijaa totaalisesti. Tämä pätee erityisesti inkvisiittoreissa, jotka ovat antaneet jopa näkönsä Viimeisen valtakunnan puolesta.

Aatelisille taas kerrotaan vaihtoehtoinen "totuus" skaaista, joten heidän on helppo sulkea silmänsä sorrolta. On myös helpompaa sortaa, kuin tulla sorretuksi.

Kokonaisuudessaan voi siis todeta, yleisten normien vastaisesti, että Viimeisen valtakunnan yhteiskunnallinen moraalit ja etiikka ovat pitkälti Lordihallitsijan luomia ja hänen päätöksistään kiinni. Tosin voisi argumentoida, onko mitään moraalit ja etiikkaa, jos yksilön moraalikompassin mukaan yhteiskunta on kovin moraaliton. Tämän takia on tärkeää erottaa yksilö ja yhteisö toisistaan. Kummassakin yhteiskuntaluokassa, laajasti puhuttaessa, puuttuu itsemääräämisoikeus, joka on yksi etiikan peruskivistä, vaikka yksilön tasolla sitä saattaisi jokin verran ilmetäkin. Seuraavassa luvussa tarkastelenkin yksilön moraalit ja etiikkaa Viimeisessä valtakunnassa.

4 HENKILÖHAHMOISTA

4.1 Vin

Vin on *The Final Empire* päähenkilö, teoksen alussa kuusitoistavuotias orpotyttö, joka on kasvanut kaduilla. Syy, miksi Viniä käsittelevä teksti on jaettu kolmeen alalukuun on se, että teoksen juonen kannalta Vinin moraaliin ja etikkaan vaikuttaa kolme eri vaihetta. Kirjan alussa Vin on koditon ja työskentelee rikollisryhmälle. Kelsierin tavattuaan Vin soluttautuu aatelistoon esittäen aatelistyttöä nimeltä Valette. Ja kaiken tämän taustalla Vin yrittää sopeutua uuteen elämäänsä usvasyntyisenä. Kaikki nämä vaiheet vaikuttavat Vinin sisäiseen moraaliin ja maailman kuvaan, ja niitä on syytä tarkastella omissa alaluvuissaan.

4.1.1 Vin the Urchin

Työskennellessään rikollisryhmälle Vin nauttii yksinäisyydestä ja elää yhden säännön mukaan: älä luota keneenkään ; *“When you’re alone, no one can betray you”* (Sanderson 2009, 19). Hänen vapauden kaipuunsa on suuri ja hän kuvittelee usein olevansa kuin kaupungin ylle laskeutuva usva, joka voisi vain olla, vapaa tuskasta ja tunteista ja näin ollen vapaa, sanan yksinkertaisimmassa merkityksessä (Sanderson 2009, 20). Tässä kohtaa Vinissä toteutuu tietynlainen subjektiviteetin paradoksi. Hänen kuvittelukykyensä haaveilee vapaudesta, mutta hänen ruumiinsa on sidottu vankeuteen.

Kuten aikaisemmin totesin, yksilön vapaus on yksi moraalin ja etiikan kulmakivistä, ja Vinin lähtökohtaisessa tilanteessa se ei toteudu. Hän on täysin rikollisryhmänsä vankina, ja on valmis hyväksymään lähes minkälaiset kauheudet saavuttaakseen vapauden. Vin ei myöskään kuluta juuri aikaansa yhteiskunnallisten epäkohtien murehtimiseen, sillä jos omat asiat ovat niin fundamentaalisesti huonosti, ei energiaa oikeastaan jää muiden ihmisten asioiden miettimiseen. Vinin maailmankuva on myös kovin suppea, sillä kaikki mitä hän on koskaan tiennyt rajoittuu erilaisten rikosten tekemiseen ja alistettuna olemiseen.

Koska Vinin elämä on tähän mennessä ollut pelkkää kurjuutta, ei hän näe pois pääsyä tilanteesta. De Beauvoirin (2011, 111) mukaan jos menneisyyttä ei olisi, myös tulevaisuus näyttäisi kurjalta ja on yksilön tehtävä löytää se menneisyyteen sitoutunut vapaus, jonka voi hyödyntää nykyhetkessä. Vinin tapauksessa menneisyys on kuitenkin niin negatiivinen, ettei se herätä juuri toivoa tulevaisuudelta. Mitään henkiin herätettävää vapautta ei ole koskaan ollutkaan, ei menneisyydessä eikä nykyisyydessä.

Tässä vaiheessa aatelisto on jokin verran Vinin ymmärryksen ulkopuolella, siinä mielessä, että hän kyllä tietää heidän sorrostaan ja on tietoinen heidän etuoikeuksistaan, mutta hänen elämänsä rajoittuu oikeastaan rikollisryhmään ja heidän miellyttämiseensä. Koska yksilön vapaus ei toteudu Vinin kohdalla, on Vinin vaikea nähdä elämäänsä kuplan ulkopuolella ja hän tuntee vain päälimmäisen sorron ja vapaudenriiston, joka tulee rikollisjengiltä, vaikka sen taustalla vaikuttavatkin paljon universaalimmat voimat.

Moniselitteisyyden etiikassa (DeBeauvoir 2011, 113) luonnehditaan moraalista ja eettistä hyödyllisyyttä niin, että oikeastaan kaikki on hyödytöntä jos yksilö ei ole vapaa määrittämään omia päämääriään ja arvojaan. Tämän teorian kautta Vinin elämä olisi siis täysin hyödytöntä, sillä hänen päämääränsä ja arvonsa tulevat täysin muiden ihmisten kautta.

Toisaalta, yhtälöön ei tarvitse lisätä kuin voitto - tappio -asetelema, jolloin ”kaikki voittamista palvelleet koettelemukset muuttuvat mielekkäiksi ja hyödyllisiksi” (De Beauvoir 2011, 128).

Seuraavaksi tarkastellaan Vinin moraalikäsitteiden kehittymistä, kun Kelsierin avulla hänen vapautensa alkaa pikku hiljaa toteutua.

4.1.2 Vin/Valette the Noble

Tutustuttuaan Kelsieriin, Vin soluttautuu aatelishoviin, kerätäkseen heistä ja Lordihallitsijasta sisäpiiritietoa. Tämä avaa Vinin maailman ja käsityksen aatelistosta. Hänen moraalinsa ja mielipiteensä alkavat irtautua Kelsierin vaikutuksesta. Siinä missä Kelsier on sitä mieltä että koko aatelisto pitää tuhota ja Vin tätä aluksi myötäileekin, pohtii hän myöhemmin moneen otteeseen, että ovatko he muka kaikki pahoja ja pitää tappaa. Vin osoittaa välillä myös syvää huolta ja jopa pelkoa Kelsierin aatteita vatsaan :

”Ham?” she asked. ”Has Kelsier always hated the nobility?”

Ham nodded. ”It’s worse now, though.”

”He frightens me sometimes. It seems like he wants to kill *all* of them, no matter who they are.” (Sanderson 2009, 404)

Ihmistä ei kuitenkaan ”voi puolustaa toimimatta myös ihmistä vastaan”. Sorrosta nouseminen vaatii meitä uhraamaan niin kanssamme taistelevat kuin vastustajamme ja jopa itsemme. Vihollisen voi voittaa vain esineellistämällä tämän, mikä pakottaa meidät myös kohtelemaan itseämme esimerkiksi väkivallan instrumenttina. Uhraaminen ei kuitenkaan rajoitu pelkkiin kanssaihmiin, vaan ”ne, jotka ryhtyvät käymään sotaa tai aloittavat vallankumouksen, joutuvat aina uhraamaan sukupolven tai yhteisön. (De Beauvoir 2011, 116-117.) Tästä aatteesta tuleekin sanonta ”sodalla ei ole voittajia, vain niitä jotka häviävät vähemmän”.

Vin ei kuitenkaan suostu ajattelemaan tämän muotin tavalla ja on erittäin epähalukas uhraamaan kokonaisia ihmisryhmiä, saati sitten omia moraalisia ja eettisiä arvojaan, varsinkaan oman maailmankuvansa avauduttua. Hän yrittää viimeiseen asti pelastaa kaikki muut paitsi Lordihallitsijan, jonka kuolema nähdään lähes välttämättömänä sarron ja tyrannian loppumiselle.

Vinin moraalimaisema heijastaa hyvin hieman naivin kuusitoistavuotiaan kovia kokeneen tytön ajatuksia. Hän ei toivo samaa kohtaloa kenellekään, edes sortajilleen ja häntä huonosti kohdelleille.

Vaikka Vin tietyllä tapaa alkaa puolustaa aatelisia, löytyy hänestä myös kääntöpuoli. Mitä enemmän hän alkaa käyttäytyä ja ajatella kuin aatelinen, sitä irtautuneemmaksi hän tuntee olevansa itsestään. Asia herättää hänessä lähes vastenmielisyyttä. Kun Vin esimerkiksi alkaa kylpeä hajustetussa vedessä, toivoo hän, ettei hajuvettä käytettäisi, sillä hän ei tahdo tuoksua samalta kuin aateliset. Jokin aika myöhemmin hän huomaa kuitenkin, ettei enää edes huomaa tuoksua: *"I don't even realize when I'm wearing perfume anymore, she realized with shock"* (Sanderson 2009, 283). Tällainen identiteetin menetys ja etsiminen vaikuttavat tietyllä tapaa Vinin moraaliin ja etiikkaan, sillä hän ei koe kuuluvansa oikeastaan mihinkään ihmisryhmään, joten hän ei oikein osaa päättää minkä yhteisön arvoja edustaa.

4.1.3 Vin the Mistborn

Vinin identiteetti usvasyntyisenä on koko teoksen ajan läsnä, sillä se on mitä hän on aina ollutkin, vaikkei sitä aina tiennytäkään. Kun hän saa tämä tietää ja oppi käyttämään allomantisia voimiaan, hän tuntee ensimmäistä kertaa olevaansa vapaa, täyttäen näin etiikan tärkeimmän lähtökohdan.

This is freedom, she thought, breathing deeply of the cool, damp air. She closed her eyes, feeling the passing wind. This was what I was missing, yet never knew it. (Sanderson 2009, 171)

Tämä on sinänsä hieman ristiriitainen lause, sillä Vinhän nimenomaan on kaivannut vapautta teoksen alusta lähtien. Intersubjektiivisesti ajateltuna taas, mitään vapautta ei ole olemassakaan, koska se ei ole olemassa kaikille tai jos se on, ihmiset eivät usko siihen, kuten Vin. Ja jos Vin liittää yksilön vapautensa näin vahvasti identiteettiinsä usvasyntyisenä, voisiko hän ikinä olla vapaa ilman sitä?

Kun tietynlainen yksilön vapaus on kuitenkin saavutettu, pystyy Vin tarkastelemaan maailmaa omien moraalisten arvojensa mukaisesti ja luomaan omia eettisiä käsityksiään. Hän esimerkiksi pyrkii irtautumaan Kelsierin kylvämästä vihasta ja kostonhalusta kaikkia aatelisia kohtaan. Hän pyrkii irtautumaan kaduilla oppineestaan ajatuksesta, että kaikki teot ovat sallittu ja oikein, jos se takaa oman selviytymisen. Vallankumouksen ja kapinan edetessä Vin joutuu miettimään monesti mikä on hänelle moraalisesti liian kova hinta. Niin sanottuihin vihollisiin kohdistuva väkivalta tai heidän tappaminen ei näytä tuottavan Vinille suuria moraalisia ongelmia, sillä onhan kyse itsesuojelusta. De Beauvoirin (2011, 126) mukaan rikoksenkin voi oikeuttaa, jos se esitetään välttämättömänä, jolloin se ei enää täyttäisi rikoksen merkkejä, vaan olisi väistämätön paha. Vin kuitenkin päättää pyrkiä olemaan silta aateliston ja skaa-väestön välillä. Tai ainakin niiden aatelisten joita pitää kelpoisina.

Olen Viniä analysoidessa pohtinut paljon vapautta ja keskittynyt vähemmän muihin eettisiin ja moraalisiin näkökulmiin, mutta jos moraalin fundamentaalinen perusta on vapaus, minkäänlaista moraalialia ei voida tarkastella, jos vapaus ei toteudu. Vin kuitenkin pyrkii löytämään tämän moraalin perusluonteen niin Kelsierin kuin allomantisten voimiensa avulla. Seuraavassa, Kelsieriä käsittelevässä, alaluvussa voimme tarkastella yksilön moraalialia ja etiikka hieman erilaisista näkökulmista, sillä Kelsier lähtökohtaisesti täyttää jo vapauden peruskriteerin.

4.2 Kelsier

Kelsier on *The Final Empire* toinen päähenkilö, keski-ikäinen mies, jonka äiti oli skaa ja isä aatelinen. Kelsierin isän saadessa tietää Kelsieristä ja tämän veljestä, mestautti hän heidän äitinsä ja yritti tappaa myös pojat, mutta he pääsivät pakenemaan. Tämä johti Kelsierin kantamaan syvää kaunaa aatelista kohtaan. Kaunan joka johti hänet ensin ryöstelemään aatelistolta ja lopuksi jopa aloittamaan kapinan aatelisto ja Lordihallitsijaa vastaan. Kelsier tunnetaan myös nimellä Hathsinin selviytyjä, sillä hän on ainoa ihminen ikinä, joka on selvinnyt ja paennut Hathsinin vankikaivoksilta.

Kelsierin toiminta ja moraaliset arvot ovat paljon suoraviivaisempia kuin Vinin. Osa tästä johtuu siitä, että Kelsierin kohdalla jonkinlainen yksilön vapaus toteutuu. Tai ainakin hän on pyrkinyt luomaan oman vapautensa. Kelsieriä määrittää pitkälti kostomoraali. Skaat tulee pelastaa hinnalla millä hyvänsä, aatelisten hengillä ei ole arvoa, melkein parempi vain jos kuolevat kaikki. Tämä on käännteinen ajattelutapa sille, ettei aatelisto näe skaan henkiä minkään arvoisina. Kelsierin ryhtymistä vallankumouksen johtohahmoksi ei myöskään aja mikään yhteisen hyvän tavoittelemisen, vaan kosto Lordihallitsijaa kohtaan, jota Kelsier syyttää vaimonsa kuolemasta.

Vaikka Kelsier ei ole välttämättä sorron ensisijainen kokija, on hän yhteiskunnallisen mallin mukaan sorretun asemassa, sillä hän on puoliksi skaa.

De Beauvoir (2011, 102) luonnehtii sorretun asemaa näin:

Sorretulla on vain yksi vaihtoehto: kun hänet halutaan jättää ihmiskunnan ulkopuolelle, hänen on kiistettävä tällaisen ihmiskunnan eheys, osoitettava, että hän on ihminen ja vapaa, ja noustava kapinaan hirmuvaltiaita vastaan.

Oletettavasti Kelsierkin tulee tähän samaiseen päätelmään, tajutessaan ettei pelkkä aatelisilta ryöstely johda mihinkään, vaan jotain suurempaa on tapahduttava. Vaikka ensisijaisesti häntä motivoi edelleen kosto.

Hathsinista paettuaan ja vaimonsa menetettyään, Kelsierissä vallitsee varsin holtiton asenne, sillä hän kokee, ettei hänellä ole enää mitään menetettävää. Tämä kuitenkin muuttuu hänen tavattuaan Vinin, jota hän alkaa ajatella omana tyttärenään. Tämä valaistuminen tapahtuu kuitenkin vasta sen jälkeen kun hän on laittanut Vinin hengen toistuvasti vaaraan. Airaksisen (1987, 132) mukaan ihmisen arvoihin voivat lukeutua vain ne seikat, joiden tekojen seuraukset hän ymmärtää, mutta tavoitellessaan vain omaa päämääräänsä ja palvellessaan omia arvojaan, ei Kelsier ymmärrä tekojensa seurauksia suhteessa Viniin.

Vin on kuitenkin jossain vaiheessa integroitunut hänen arvomaailmaansa ja josta on näin ollen tullut osa Kelsierin moraalimaisemaa. De Beauvoirin (2011, 57) mukaan taas, mitään ei voi saavuttaa, jos kokee, ettei ole mitään menetettävää. Ehkä siksi vallankumouksen pyörät lähtevät kunnolla pyörimään vasta sitten, kun Kelsier on jälleen löytänyt jotain mitä ei tahdo menettää.

Jotta vallankumous sortoa vastaan olisi onnistunut, kaksi asiaa on välttämätöntä: "Yhdessä sortajan kanssa on pakko tuhota myös ne, jotka palvelevat häntä tietämättömyydestä tai jopa pakosta", sekä "jotta voitaisiin saavuttaa voitto [--], on luovuttava ainakin väliaikaisesti joidenkin arvokkaiden asioiden ajamisesta, ja voi käydä niinkin, että niitä vastaan ajaudutaan taistelemaan" (De Beauvoir 2011,116). Ensimmäinen seikka ei tuota moraalista ongelmaa, koska Kelsier näkee kaikki Lordihallitsijaa palvelevat syyllisinä, syistä riippumatta. Toinen seikka taas ajaa Kelsierin luopumaan ensin tavoitteestaan tappaen Lordihallitsija, ja lopuksi jopa hengestään, niin ettei päämäärä voi enää koskaan edes saada saavutetuksi. Voidaan kuitenkin olettaa Kelsierin päättäessä luopua hengestään vallankumouksen onnistumiseksi hänen moraalimaisemansa muuttuneen kostomoraalista yhteisen hyvän palvelemiseen.

Kelsier oli jo eläessään legendan maineessa, olihan hän Hathsinin selviytyjä. Hänen egonsa nautti suunnattomasti seuraajiltaan saamasta huomiosta, hänen tarkoituksenaan ei kuitenkaan ollut nostaa itseään jumalalliseen asemaan. Kuitenkin, Kelsierin kuoltua hänen seuraajansa perustavat Selviytyjän kirkon, jonka messiaana Kelsier nähdään. Voidaan siis todeta, että Kelsierin arvoilla ja moraalilla on suuri merkitys myös vallankumouksen jälkeisessä maailmassa. Ja toki, kun yhteiskunnan aikaisemmat moraaliset ja eettiset normit on juuri tuhottu ja edes jonkin sortin vapaus saavutettu, on uskonto, vaikka uusi sellainen, looginen paikka lähteä rakentamaan uusia arvoja. Alberoni ja Veca (1990, 27) käyttävät vastaavasta tilanteesta esimerkkinä anabaptistista yhteisöä, jotka kastoivat itsensä uudelleen, torjuakseen maailman pahuuden ja symboloidakseen sisäistä udelleensyntymistä.

Kelsierin ja Vinin moraalissa on paljon samaa, varsinkin kun Vin vielä kasvuiässä olevana ottaa paljon vaikutteita Kelsieristä. Toisaalta, Kelsier oppii myös paljon Viniltä. Hän esimerkiksi oppii Vinin ansiosta näkemään aatellisissa hyvääkin. Ennen kuolemaansa Kelsier toivookin, ettei Vin anna kaunan ja koston pilata hyvää sydäntään, kuten hän on antanut pilata omansa. Kelsier siis näkee Vinin suvaitsevaisuuden hyvänä, ja näin ollen moraalisenä, vaikkei hänessä itsessään sitä piirrettä ole juuri nähtävissä. Toisaalta kyse voi olla pelkistä tunteista. Moraali saa ja liikuttaa ihmisen tunteita, mutta mukana on oltava logiikkaa ja faktoja (Airaksinen 1987, 99). Saattaa olla, että Kelsier tunnistaa Vinissä ne ihanteelliset asiat, joita toivoisi itsekkin olevansa, muttei silti toimi niiden mukaan.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tässä tutkielmassa tarkoitukseni oli ymmärtää paremmin fiktiivisen yhteiskunnan moraalialia ja etiikkaa kahden ennalta valitun yksilön näkökulmasta. Pyrin vastaamaan miten moraalialia ja etiikka ilmenevät Viimeisessä valtakunnassa, sekä analysoimaan ja vertaamaan yksilön moraalialia yhteiskunnalliseen. Analysoitavina kohteina toimivat *The Final Empire* -teoksen fiktiivinen yhteiskunta Viimeinen valtakunta ja teoksen kaksi päähenkilöä Vin ja Kelsier. Kuten aikaisemmin tekstissäni mainitsin, mitään kaiken kattavaa moraalitotuutta ei ole olemassakaan, joten kaikki tutkimuksen johtopäätöksetkin ovat tulkinnan varaisia.

Teoksessa *Kirjallisuus ja filosofia* mainitaan yleisimmän kritiikin etiikkaa kohtaan olevan se, että keskitytään liikaa kuviteltuihin moraalisiin dilemmoihin, joka saattaa johtaa siihen, että kadotamme käsityksen niistä todellisista eettisistä ongelmista joiden kanssa kamppailemme (Kovalainen 2012, 140). Tämän takia olen pyrkinyt esittämään ja analysoimaan sellaisia moraalialia ongelmia, joita kirjanhenkilöillä tulee oikeasti teoksessa vastaan, esimerkiksi kun aatelinen joutuu tappamaan skaa naisen yhdynnän jälkeen. Aatelinen ei välttämättä näe tätä tekoa moraalialisesti oikeana, mutta hyväksyy Lordihallitsijan sääntelyä. Sääntelyllä tarkoitetaan sitä kun ”toimivaltainen elin asettaa [--] sääntöjä toisen käyttäytymiselle” (Paloheimo & Wiberg 2012, 66).

Oikeastaan suurin osa Lordihallitsijan vallasta perustuu sääntelylle ja näin ollen ohjaa niin yhteisön kuin yksilönkin moraalialueita ja etiikkaa.

Tutkimuksen kolmannessa, Viimeistä valtakuntaa käsittelevässä luvussa todettiin yleisten normien vastaisesti yksilön olevan vastuussa yhteiskunnallisesta moraalisesta ja etiikasta. Toisaalta Lordihallitsija ei edes anna mahdollisuutta muille yksilöille kehittää omia moraalialueita ja eettisiä näkemyksiään. Vin ja Kelsier kuitenkin kamppailevat tätä vastaan, niin paljon kuin pystyvät. Yksilön toimimista teoksen moraalikompassina taas kuvastaa se, etteivät kapina ja vallankumous olisi onnistuneet ilman Kelsierin, ja myöhemmin Vinin, suurta panosta. Heillä oli alusta alkaen vahvat tunteet oikeasta ja väärästä, ja Lordihallitsija oli heidän moraalikompassinsa mukaan selkeästi väärä ja paha. Voimme myös olettaa, että vallankumouksen jälkeen messiaana pidetyn Kelsierin moraalialueita ja etiikka jäävät voimaan, ainakin tietyissä piireissä.

Yleisesti Viimeisen valtakunnan, ja näin ollen Lordihallitsijan, voi kokea olevan kovin moraaliton, koska ja kun moraalialueita kaksi perusehtoa, universaalisuus ja autonomisuus, eivät täyty. Kelsierin moraalialueita on käänteinen Viimeiseen valtakuntaa nähden ja tahtoo maailman jossa aateliset olisivat sorrettuja skaaalien sijasta, eli hän näkee sortamisen moraalialueita oikeutettuna. Jotta Kelsierin toivoma tulevaisuus toteutuisi, on hänen nähtävä itsensä positiivisena tekijänä ja sortajat esteinä, jopa esineinä (De Beauvoir 2011, 193). Mitä yhteiskuntaan tulee, siirrytään heti Lordihallitsijan jumalallisen hahmon kuoltua palvelemaan seuraavaa messiaasta. Voikin miettiä, että jos ensin palvellaan yhden yksilön moraalialueita ja sen jälkeen toisen, ovatko Viimeisen valtakunnan yksilöt edes kykeneväisiä henkilökohtaiseen moraalialueita luomiseen vai onko tyrannia kitkenyt kaiken autonomian pois.

Käytetty aineisto on varsin monitulkintaista, kuten ovat tutkimuksen vastauksetkin. Moraali ja etiikka kuuluvat osaksi filosofiaa, joka tiedettävästi ei juuri tarjoa vastauksia, vaan lähinnä pohdiskeluja. Fiktiivinen yhteiskunta on kuitenkin aina jollain tapaa rinnastettavissa omaan yhteiskuntaamme, ja kirjallisuus kertoo aina jotain ajasta jolloin se on kirjoitettu, sijoittuu sen tarina sitten mihin aikakauteen tai maailmaan tahansa. Ehkä fiktiivisen yhteiskunnan moraalin ja etiikan pohtiminen, niin yhteisön kuin yksilönkin näkökulmasta, pistää meidät itsemmekin hieman miettimään omaa arvomaailmaamme.

LÄHTEET

- Airaksinen, Timo. 1987. *Moraalifilosofia*. Juva: WSOY.
- Alberoni, Francesco & Veca, Salvatore. 1990. *Hyvä ja Paha*. Suom. Kimmo Rentola. Keuruu/Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Cambridge Dictionary. 26.2.2021. "Moral compass". Haettu osoitteesta <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/moral-compass>
- De Beauvoir, Simone. 2011. *Moniselitteisyyden etiikka*. Suom. Erika Ruonakoski. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Enwall, Markku; Knuuttila, Seppo & Manninen, Juha. 1989. *Maailmankuva kulttuurin kokonaisuudessa*. Oulu: Kustannus Pohjoinen.
- Heberlein, Ann. 2011. *Pieni kirja pahuudesta*. Suom. Ulla Lemppinen. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Keinänen, Jari; Vadén, Tere & Enwald, Marika. 2017. *Etiikan haasteet*. Jyväskylä: Atena.
- Paloheimo, Heikki & Wiberg, Matti. 2012. *Politiikan perusteet*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Tieteen termipankki. 21.1.2021. "Filosofia:intersubjektivisuus". Haettu osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:intersubjektivisuus>
- Tieteen termipankki. 21.1.2021. "Filosofia:subjektiviteetin paradoksi". Haettu osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:subjektiviteetinparadoksi>
- Sanderson, Brandon. 2009. *Mistborn Book One: The Final Empire*. London: Orion Publishing Group.
- Sanderson, Brandon. 2017. *Usvasyntyinen: Viimeinen valtakunta*. Suom. Mika Kivimäki. Helsinki: Kustannus Jalava.
- Smilansky, Saul. 2012. *Kymmenen moraaliparadoksia*. Suom. Hanna Lukkari. Turku: Areopagus.